

'Criən -mu', Pəlu gba la GALATIKUE yı'

¹ 'Mə Pəlu Əniç, 'mə -yi 'criən -bu 'cri. 'Mə -Yusu 'Klisu a -mənanyo* Əniç. Ə 'yi -tonyiblo Ədu 'pa-, ə 'yi 'mu -lee -ni. Kəs, -Yusu 'Klisu a Əgbətu, ə nə- lee 'mu, ə kə -aan 'Bai Nyisua, -ə -ha 'lı ə 'kukvnyibli 'nyı, -ə -ha ə 'klə 'hvən-.

² Nyisua a nyibli a pəpe -bu, -u ni 'nə-, u kə 'mu 'hvən-, -a 'bəti 'a mu, 'aan pəpe -mu', -u mə Nyisua a nyibli -mu', -u ni 'lı Galatibulgba 'kwli.

³ -Aan 'Bai Nyisua kə -aan Kukonyo -Yusu 'Klisu 'hvən-, bu nu 'a mu Əhaandə -mə, ə kə, bu -nyi 'a mu kıbuweenle.

⁴ -Yusu 'Klisu -ha 'a diənu ni, 'ə 'kv, 'kı 'u -aan -ta', -ə diə nu, Nyisua 'mu -aan de 'kuku 'wuwla -ni, ə kə, 'klə -bu a yunyre-təbli 'ni Əha -a mu win kı -kəc -ni de. -Te -aan 'Bai Nyisua nu 'a -hvəhva, ke- ə nu 'a nunuo.

⁵ -Ba pə Nyisua 'nyre le, -te 'klə te yı bu. Kə -bu ni 'mu.

Nyisua a Əhaanttie, nə- mə win ni -do -mu', 'n təc nə 'a mu

⁶ De a ni, ə kəs 'na Əwlı le. 'E mə Əhan-tı, Nyisua 'ə nu 'a mu Əhaandə -mə, 'kı 'lı daduke 'kwli, -Yusu 'Klisu a -tı, 'ə da 'a mu, 'kı ba mə 'a nyibli. Kəs, -te a 'ble Nyisua a Əhaanttie kva, ə 'yi 'u bu -wləen -ni, 'a plee 'lı Nyisua a 'mu kı, 'a pı hıaputtie -bı nəa yı bu, 'a pı le, -ə mə, ə nə-

mɔ ɿhaantitie, kɛɛ, ɿbu lee ne 'a mv, -ɛ mɔ, ε 'yɪ ɿhaantitie 'pa-.

7 Win nɪ -do -mv', 'n tɔɔ ne 'a mv, ε nɔ- mɔ seyi a Nyisua a ɿhaantitie. ε 'yɪ 'kɪ Nyisua a ɿhaantitie ɿdu -kɔ de, 'bu 'yɪ ε nɪ -do a 'mv, 'n tɔɔ ne 'a mv 'pa-. 'Nɪ yɪ 'lɪ 'a mv -mɔhleelə le nɪ ni, ε 'wɪ yɪ, ε kɔ nyibli, 'v kɛɛ ne 'a mv. U -hvɛɛ nɪ, bu 'cici Nyisua a ɿhaantitie -mv', -ɛ ne -Yusu 'Klisu a -tɪ -mɔ le.

8 'Bu mɔ, nyiblo ɿdu 'bu 'cici Nyisua a ɿhaantitie -mv', -a pu la 'a mv, a 'ble la kva, Nyisua bu puɿu 'jro yɪ, mɔ 'ye ɿbu ε mɔ -a mv.

9 -A lee ne 'a mɔɿɔ nɪ, 'tɪ- 'nɪ nɪneɛɛ kɪ de: Nyiblo ɿdu 'bu 'cici Nyisua a ɿhaantitie -mv', -a pu la 'a mv, a 'ble la kva, Nyisua bu puɿu 'jro yɪ.

10 ɿBɪ 'aan ɿwɪ yɪɿ 'nɪ 'ye, -ɛ mɔ, 'n yɪɿ 'nɪ 'cri, -ɛ diɿe nu, nyibli 'mv 'mv 'nyre le pu? 'Uvn-, ε 'yɪ 'mv le -nɪ. 'N -hvɛɛ nɪ, Nyisua, nɔ- -bu pu 'mv 'nyre le. ɿBɪ 'aan 'lule-hihie wen 'nɪ, 'n ɿmʊɛɛ le, 'kɪ ɿbu nɔɔ 'lɪ nyibli 'yi kle? 'Uvn-, 'bu mɔ, 'nɪ yɪ wɛnɛɛ nɪ -hvɛ, 'kɪ ɿbu nɔɔ wen 'lɪ nyibli 'yi kle, 'n 'yɪ 'lɪɿ 'lɪ -wɛ, ɿbu mɔ wɛn -Yusu 'Klisu a -kvannunyɔ.

-Te Pɔlv -nu, 'ɛ -he -Yusu a -mɔnanyɔ*, ε cɔ- ε -hihie kle

11 'Dıayınu -na, ɿbu -hihia 'a mv kle, -ɛ mɔ, Nyisua a ɿhaantitie -mv', 'n pu la 'a mv, ε 'yɪ -tonyiblo ɿdu 'pa-, ε 'yɪɿ 'lu -mɔ le -hie,

12 mɔ, ε 'yɪ 'v -tonyiblo ɿdu wien 'pa-, 'n 'yɪ 'vɿu -ha, ε mɔ, ε 'yɪ -tonyiblo ɿdu 'pa-, ε 'yɪ 'mɔɿɔ -pu. -Yusu 'Klisu a ɿgbetu, ε nɔ- 'hruu 'mv yɪ, 'ɛ tɔɔ 'mɔɿɔ.

13 A 'wın nı, -te 'na 'klɔ nı la 'mu, ti -mu', -e kɔ 'yri 'n yı la -a mu -Juukvε* -aan tete ɬwien le kve. Ti a 'mu 'yri, 'n ɬtui la Nyısva a nyibli ɬhıuen diakı, -e nuɬo, 'n -hvε laɬa nı, ɬbu -we la nyibli a 'mu bv,

14 'tı- nyibli -mu', -u kɔ 'mu 'hıen-, -u kɔ la 'yrıtı nı -do, 'n -hi la 'u 'waa nyibli -hvıhvı nı, 'kı 'u -a mu -Juukvε -aan tete kɔ 'blıjmlı a 'vɬtuule -mo. 'N -ha la 'na dıçnu nı pεpe, 'kı 'u -aan 'baınu a tete kɔ 'blıjmlı a 'mu a -ta'.

15 Kεe, kve la 'lı 'na 'dii 'kwli bv, Nyısva pu la 'mu 'kıbia kı, 'kı 'u 'a -kvıan a -ta'. ε nu la 'mu ɬhaandε -mo, 'kı 'lı dadıvke 'kwli. ε no- nuɬo, 'ε da la 'mu, 'kı ɬbu nu 'a -kvıan. Ti -mu', ε wa la 'nyre, -te ε nyre 'u,

16 -e -bı ε nuɬo nı, 'a 'Yu -Yusu 'e 'hrıı 'mu yı, -e diɬe nu, 'mu 'a ɬhaantitie -mu' dakɔ a gblegble -mu', -u 'yı -Juukvε 'pa- pu. Ti a 'mu 'yri, 'n 'yı la 'lı nyiblo ɬdu -mo -mu, 'n 'yı la ɬtɔ -hıva mo -mu.

17 ε mo, 'n 'yı la 'lı Jrusredıɔ 'kwli -mu, 'kı 'lı -Yusu a -mɔnanyı -mu' -mo, -u mo la 'a yı-henyibli. Kεe, de 'n -nu, ε no- mo, ti nı -do a ti 'yri, 'kı 'n mu 'lı Arabiblügba 'kwli. -Te 'n -hɔn 'lı -wlu, -e -bı 'kı 'n mu 'lı Daması, 'kı 'lı Siliblügba 'kwli.

18 -Te 'yri nı ta -hi, -e -bı 'kı 'n mu 'lı Jrusredıɔ 'kwli, -e diɬe nu, 'n kɔ Pieli 'hıen-, -a 'mu -yiyi -ni, 'nı -hi 'vıv 'hvı 'wee nı 'hvıen.

19 Ti a 'mu 'yri, 'n 'yı la -Yusu a -mɔnanyı ɬdu 'ye, 'bv 'yı Pieli nı -do a 'mu 'pa-, ε kɔ -aan Kukkonyı -Yusu a 'dıayı Sakı.

20 -Tı -bv, 'n hıɛ, ε mo ɬhan-tı ɬnıɔ. 'N hıɛ nı, 'kı 'u Nyısva ye'. ε 'yı hı 'pa-, 'nı -nuɬo lıɬı.

21 -Te 'n -hən 'lì Jrusredio 'kwli, -ε -bi 'kì 'n mu 'lì 'blugbì -mu', -v mɔ Siliblugba kɔ Silisiblugba 'hvən- 'kwli.

22 Ti nì -do a 'mu 'yri, -Yusu a nyibli -mu', -v nì 'lì -Juukvə a 'blugba 'kwli, v 'ye la 'mu nì 'ye.

23 U yi la nì 'wìn nì -do, -ε mɔ: «Nyiblo -bu, -ε ɔtui la -a mu ɔhvən, ε 'cici nì. -Te ti ne -bu, ε no-yi nyibli -lee -nì, -ε mɔ, bu -nyi 'waa ɔwlì -Yusu 'Klisv, mɔ 'ye ɔbu ti -hi la a ti 'yri, bu yi la nyibli -mu', -v kuo la -Yusu 'Klisv ɔwlù yi a bu-wuwə nì -hvə.»

24 -Te v 'wìn la -ti a 'mu, -ε -bi v pi la Nyisua 'nyre le, 'kì 'v 'na -ta'.

2

-Te Pɔlv mu la 'lì -Yusu a -mɔnanyu* -mu', -v nì 'lì Jrusredio 'kwli -mɔ

1 -Te 'yri nì -pu ɔtu 'v -hen -hi, -ε -bi 'n kɔ Banabası 'hvən-, -a mu la 'lì Jrusredio 'kwli de, -ε diɔe nu, -a mu 'cve a nyibli gbagbì 'ye. -Te -a yi la nì mi, 'n gba la Titù nì -wə.

2 'N mu la 'lì nì, -ε nuɔo, Nyisua -te la 'lì 'mu. -Te -a nyre 'lì, -ε -bi 'n kɔ 'cve a ye'nanyu 'hvən-, -a bii yi, 'nì -hihia ɔnu Nyisua a ɔhaantitie -mu' kle, 'n pi nyibli -mu', -v 'yi -Juukvə* 'pa-, -ε diɔe nu, 'cve a ye'nanyu a 'mu, -v mɔ -Juukvə, v 'mu 'na -kvən, 'n ni la, kɔ, 'n 'tìe di nu kì -wən -nì, 'kì 'lì nyibli -mu', -v 'yi -Juukvə 'pa- 'nyi. 'Na ɔwlù 'yeɔe nì, -ε mɔ, 'kì 'lì 'waa 'lule-hihie 'kwli, v wən 'nì, 'na -kvən 'yi 'mini -kɔ.

3 'Na -mɔnanyu Titù mɔ Glekükvəyu ɔnìo, kee, -te -a nyre 'lì Jrusredio 'kwli, 'cve a ye'nanyu a 'mu, v 'yiɔl -lee -nì, 'kì bu 'be yi, ɔwlì yi -te

-Juukue a tete ni 'a hihla, -ε diŋe nu, ε 'mu 'v yι 'sii -ni, 'kι 'v Nyisua ye'.

4 Κεε, ε κο hilekonyibli ɿdu. Υ nu- pa 'lι -a mu 'nyι, υ nu- -hveŋε, Titu bu 'be yι. Nyibli a 'mu, 'kι 'lι -yruku 'kwli, υ naa 'lι, 'v pa 'lι -a mu 'nyι, -ε diŋe nu, υ 'muŋu 'ye, -te -a -nu, ɿa 'yι 'kι 'lι -Juukue a tete bu -ni de, -ε nuŋo, -a kο -Yusu 'Klisu 'hvεn-, -a -muε ni. Υ -hveŋε ni, -ba 'tιε -ba kuε -Juukue a tete ɿwien le, -ε diŋe nu, -a 'mu tete a 'mu a ɿkoyo -he de.

5 Κεε, yruyru, -a 'yι ɿnu 'hru -nyi, -kotι -a 'ni -hvaɿa lιŋι, 'kι bu nyre Nyisua a ɿhaantitie -mu' yι, -ε mo -ti a -teε, -ε diŋe nu, -te ɿhaantitie a 'mu, ε ni 'mu, a 'mu 'wιn.

6 Nyibli -mu', υ dεε 'cve a nyibli gbagbi, bu mo nyibli gbagbi, bu 'yι nyibli gbagbi 'pa-, de a 'mu, ε 'ni -daɿa ɿdedede, -ε nuŋo, 'kι 'lι Nyisua 'yi kι, nyibli a pepe mo de ni -do. Nyisua 'ni 'jraɿa nyibli 'yi le. Nyibli gbagbi a 'mu, -te 'n -hihiā ɿnu ɿhaantitie a 'mu kλε, 'n pi nyibli -mu', -υ 'yι -Juukue 'pa-, 'v 'yι 'mu -lee -ni, -ε mo, ε 'yι ɿce.

7 Κεε, υ yruŋo ni, -ε mo, Nyisua, no- -nyi 'mu ɿhaantitie a 'mu, 'ε lee 'mu, 'kι ɿbu mu, -bu puŋu nyibli -mu', -υ 'yι -Juukue 'pa-, ɿwι yι, ti -hi la a ti 'yri, -te ε nu la, 'ε lee la Pieli, 'kι ε no- -mo -bi, bu pu la titie a 'mu -Juukue.

8 Υ yruŋo le, -ε mo, -te Nyisua -nu, 'ε -nyi la Pieli 'kλι, 'ε lee 'lιŋι -Juukue -mo, ke- ni -do ε -nu, 'ε -nyi 'mu 'kλι, 'ε lee 'mu -wε, 'kι 'lι dakο a gblegble -mu', -υ 'yι -Juukue 'pa- -mo.

9 Sakι, kο Pieli, kο Saan 'hvεn-, -Yusu a nyibli dεε 'cve a nyibli gbagbi, υ 'ye laɿa ni, -ε mo, Nyisua a ɿgbεtu, no- -ha 'lι -kvān a 'mu 'lι, 'ε

-nyi 'mə̄o. ԍ no- nūo, 'v 'tu -a mu kua le, 'n ko Banabasi 'hvən-. De a 'mu, u -nu, ε ɬhen 'nyre, -ε mo, u ko -a mu 'hvən-, -a -muε ni. U ko -a mu 'hvən-, -a -yraɬa ni, -ε mo, 'n ko Banabasi 'hvən-, 'kι -a di 'l nyibli -mu', -u 'yι -Juukue 'pa- -mo mu, -a 'mu ɬnu Nyisua a ɬhaanttie pu. U nu- -mo -bi, 'kι u di 'l -Juukue -mo mu, u 'mu ɬnu Nyisua a ɬhaanttie pu.

¹⁰ De ni -do, u lee la -a mu, -ba nu, ε no- mo: ɬBa yι 'l -Yusu a nyibli, -u 'yι -Juukue 'pa- -mo ni mi, -ba lee ɬnu, bu 'kukue 'wliye le, -ε diɬe nu, -a 'mu ɬhvənnnyibli -mu', -u ni 'l -Yusu a nyibli 'nyi, 'kι 'l Jrusredic 'kwli -heε -ni. De a 'mu, 'n nūo ni -tεε.

-Te Pɔlv 'ple la Pieli -mo, 'kι 'l Atiɔsidič 'kwli

¹¹ -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi 'kι 'n mu 'l Atiɔsidič 'kwli. 'Kι 'n ni 'l, Pieli, 'ε di 'l, 'ε nu ɬdedede, -ε 'yι la 'l 'yie 'kwli le -co -ni. ԍ no- ko -ti 'n i 'ple laɬa -mo, 'kι 'v nyibli -hvəhui ye'.

¹² -Te de a 'mu, ε nu la 'lu -mɔmumuo, ε no -bu: -Te Pieli a 'mu, ε nyre la 'l Atiɔsidič 'kwli -dodo, ε ko -Yusu a nyibli -mu', -u 'yι -Juukue 'pa-'hvən-, u yι dii la 'v -te ni -do de. (-Yusu a nyibli -mu', -u 'yι -Juukue* 'pa-, u 'n i -hvaɬa hɬi, 'kι bu ɬtuu 'v -Juukue a tete -mu', -ε hle, -ε mo, bu 'be yre, ε ko, bu ɬtuu 'v -Juukue a tete -bi 'v.) Ti gbi bu -hi 'kι, -ε -bi Sakı, -ε ni 'l Jrusredic 'kwli, ε te la nyibli bu, 'kι bu mu la 'l -Yusu a nyibli, -u 'yι -Juukue 'pa-, -u ni 'l Atiɔsi -mo. -Te nyibli a 'mu, u nyre 'l, Pieli a 'mu, -ε ko -Yusu a nyibli -mu' 'hvən-, -u 'yι -Juukue 'pa-, -u yι mo 'v -tite ni -do de le -dii -ni, -ε -bi ε -jri 'a dionu yι, ε ko 'a 'bio a 'mu 'hvən-, 'v 'kee de a -mođidile. De -mu',

-kötì Pieli 'e nu de a 'mu, ε no- -mo: Ε no- -mo -bi, ε pie la -Juukue -mu', Sakì te la bu a hvannu, -ε nuo, ke- 'a wlu pu la, -ε mo, nyibli a 'mu, u di 'ple laa -mo, -te ε bi 'li nyibli -mu', -u 'yi -Juukue 'pa- 'nyi, 'ti-, -u 'ye ni tuu 'u -Juukue a tete 'u.

¹³ -Yusu a nyibli -bi -mu', -u mo -Juukue, yunyredε a 'mu, Pieli ni la, ε no- 'waa 'mumu, u ni la -we, 'u neε la 'li ni 'hvεn, 'u -jri la 'waa dιɔnu yi, 'kì 'u nyibli -mu', -u 'yi -Juukue 'pa- -mo'. De ni -do a 'mu, ε no- Banabasi ni la -we. 'Waa pεpε a 'mu, de -mu', u -yi, -ε 'yi -tεε -nu, no- u ni la.

¹⁴ -Te 'n 'ye laa, -ε mo, u 'ni -kuεe la Nyisua a haantitie -mu', -ε mo -ti a -tεε wien le, ε no-kö -ti, 'ni gba la 'li Pieli wuntɔ 'yi 'yakla ke, 'kì 'u nyibli a pεpε ye', 'ni lee laa, -ε mo:

«-Mo -Juukueyu nio. Kεε, -na 'mumu, ni -kuεe -Juukue a tete wien le. De- kö -ti, ni -hvεe, 'kì nyibli -mu', -u 'yi -Juukue 'pa-, bu tuu 'u -Juukue a tete 'u 'li?

¹⁵ -A mu -mo -bi, han-ti hɔn, a mo -Juukue, a 'yi dakö -mu', -u 'yi Nyisua a tete -yi a nyibli 'pa-,

¹⁶ kεε, -a 'wìn ni, kö, a yie, -ε mo, nyiblo -mu', -ε kuo -Yusu 'Klisu wlu yi, ε no- 'sii 'u yi, 'kì 'u Nyisua ye'. Ε 'yi nyiblo -mu', -ε tui 'u -Juukue a tete 'u 'pa-. Ε no- nuo, -a mu -mo -bi, a kuo -Yusu 'Klisu wlu yi, -ε die nu, Nyisua 'bu 'ye de a 'mu, ε 'mu 'u -a mu yi 'sii -ni, 'kì 'u 'a dιɔnu ye'. Ε 'yi -ba yi 'u -Juukue a tete ni tui -ni a -ti 'pa-, -ε nuo, tete a 'u tuule 'ni -nuo lii, nyiblo 'ni 'siie 'u yi, 'kì 'u Nyisua ye'.» Kε- 'n nu la Pieli a leelε.

-Tonyiblo bleε yi, bu kuo -Yusu 'Klisu wlu yi,

'ti- Nyisua 'mulv wa

¹⁷ -A mu -bv, -u mɔ -Juukvɛ*, -a -hvɛlɛ nɪ, 'kɪ Nyisua bv 'sii 'v -a mu yɪ, 'kɪ 'v a diɔnu ye', -ɛ nulo, -a kuo -Yusu 'Klisu ɬwlu yɪ. De a 'mu a -tɪ, ɬa 'wɪli nyibli -mu' yɪ, -u 'yɪ -Juukvɛ 'pa-, kɔ, -a dɛɛ dɛ'kukununyu, -ɛ nulo, -a 'nɪ ɬtuulo 'v -Juukvɛ a tete 'v. ɬBɪ de a 'mu, ε ɬhen 'nyre, -ɛ mɔ, -Yusu 'Klisu, nɔ- pɪ 'lɪ -a mu de 'kuku 'nyɪ? 'Uvn-, ε 'yɪ 'mu le -nɪ.

¹⁸ -Te ε nɪ 'mu, ε nɔ- -bv: Nyiblo 'bv hie 'v -Juukvɛ a tete a 'vɬtuule bv, -te ε 'ye nɪ -hɛɛ ɬne, 'kɪ bv 'sii 'v yɪ, 'kɪ 'v Nyisua ye', 'ti-, 'bv ɬhan -mɔ de, 'bv kuo tete a 'mu ɬwlu yɪ de, -ɛ -bɪ ε ni de -mu', -ɛ 'ye nɪ blee Nyisua a plɔ.

¹⁹ Tete a 'mu, ε nɔ- lee 'mu, -ɛ mɔ, 'n kɔ 'kvkvu, 'na de 'kuku a -tɪ. 'E mɔ ɬhan-tɪ, tete a 'mu, nɔ- nulo, 'nɪ 'kv, 'kɪ 'v Nyisua ye'. Kεε, -te 'n 'kv 'kɪ, -ɛ -bɪ tete 'yɪ 'kɪ 'klɪ -kɔ, 'kɪ 'v 'mu kɪ. ε 'wɪ yɪ, 'na 'klɔ 'ka, nɔ- 'kv, 'nɪ nɪ 'klɔ, 'kɪ 'v Nyisua ye'. -Te 'n kuo -Yusu 'Klisu ɬwlu yɪ, ε nɔ- nulo, 'nɪ yɪle, -ɛ mɔ, tugbe -mu', -ɛ kɔ 'yie u kɔɔ 'uɬv 'v, ε 'wɪ yɪ, ε kɔ 'mu 'hvɛn- u kɔɔ 'v, ɬa 'kv.

²⁰ ε nɔ- nulo, 'klɔ -bv, 'n nɪ 'kɪ, ε 'yɪ 'mɔ 'pa-, 'n 'yɪ 'kɪ 'klɔ a 'mu -nɪ de, kεε, -Yusu 'Klisu, nɔ- nɪ 'klɔ, 'kɪ 'lɪ 'mu 'lɪ. 'Klɔ -bv, 'n nɪ 'nɛ- -mɔ, 'n -ha 'na ɬwlu a pepe nɪ, 'nɪ -nyile Nyisua a 'Yu -mu', -ɛ nʊɛ 'mu, 'ti- -ɛ -ha 'a diɔnu, -ɛ 'kv, 'kɪ 'v 'na -ta'.

²¹ ɬHaande -mu', Nyisua nu 'mu -mɔ, 'kɪ 'lɪ daduke 'kwli, 'n 'yɪ 'lɪli 'lɪ -wɛ, ɬbu pu 'a -tɪ bv, ɬbu ɬhan -mɔ, ɬbu kuo tete ɬwlu yɪ de. Nyiblo 'bv yɪ wen 'v yɪ nɪ 'sii -nɪ, 'kɪ 'v Nyisua ye', 'a tete a 'vɬtuule a -tɪ, -ɛ -bɪ ε di ɬhen wen 'nyre, -ɛ mɔ, -Yusu 'Klisu 'kv nɪ dadu.

3

-Tonyiblo -mv', -ε kuo Nyisva ɬwlu yi, ε no-Nyisva we

¹ 'A mu Galatikue, a 'yi 'lulə-hihie -ko. 'N puɬu ɬhan-ti, -ε mo, nyiblo ɬdu -kaa ne 'a mu. -Te -Yusu 'Klusu nu 'kukuu, 'ki 'v tugbe 'yie, 'n -hihiu 'a moɬo kle ni -tεε.

² 'N -hvε ɬbu 'beti 'a mu: ɬBι -te a ɬtui 'v -Juukue* a tete 'v, ε no- nuɬo, Nyisva 'ε -nyi 'a mu 'a -Hihiu*? 'Uvn-. 'A ɬhaantitie -mv', ε no- a pu nua yi bu, ε ko, 'a kuo -Yusu ɬwlu yi. Ε no- ko -ti, 'ε -nyi 'a mu 'a -Hihiu. ɬBι ε 'yi 'mu le -ni?

³ De- ko -ti, 'a 'yi 'ki 'a leyuyruo -ko? De- ko -ti, -kuan -mv', Nyisva a -Hihiu ɬtu -wlu, 'ki 'li 'a mu 'li, 'a -hvε ba -yraɬa 'lu, 'ki 'li 'aan diɔnu a 'klı 'kwli 'li?

⁴ ɬBι ɬhaande a pεpe -mv', Nyisva nu 'a mu -mo, ε mo dadu ɬnič? 'Uvn-, 'n 'yiɬi ɬhan-ti -pv, 'ki bu di dadu' pa.

⁵ Nyisva yi -nyi 'a mu 'a -Hihiu, 'ε ni ɬwlilekεε-tebli, 'ki 'li 'a mu 'nyi. ɬBι ba yi 'v -Juukue a tete a -ti ni ɬtui -ni a -ti, ε no- ko -ti 'ε niɬe? 'Uvn-, ε niɬe ni, -kötä a pu 'a ɬhaantitie nua yi bu, 'a kuo -Yusu ɬwlu yi.

⁶ Ba -hie -aan 'baι gbagbu Abrahamu a de 'lu -mo le. U 'cru 'li Nyisvacrien 'kwli ni, -ε mo: «Abrahamu kuo la Nyisva ɬwlu yi. -Te ε kuo la Nyisva ɬwlu yi, ε no- nuɬo, Nyisva 'ε 'sii la 'vɬu yi, 'ki 'v 'a diɔnu ye'.»

⁷ De a 'mu, ε ɬhen 'nyre, -ε mo, nyibli -mv', -v kuo -Yusu ɬwlu yi -tεε, v nu- mo Abrahamu a seyi-seyi a 'yonu a 'yonu.

8 Ti -hi la a ti 'yri, u 'cri lalaa ni, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -ε mɔ: «Nyibli -mu', -u 'yı -Juukve 'pa-, u di kuo Nyisva lwlı yı, ε kɔ, Nyisva 'mu 'u lnu yı 'sii -ni -wε, 'ki 'u 'a dıçnu ye'.» De a 'mu a -tı, ε ni la ke', Abrahamu 'ε 'win la Nyisva a lhaantitie, Nyisva 'ε lee lne, ε wεn: «'Ki 'n di 'li -mu 'li naa -ni, 'mu dakɔ a pεpe, -u ni 'ne- -tutu ki lhaande -mɔ nu.»

9 Abrahamu kuo la Nyisva lwlı yı. ε nɔ- nulo, Nyisva 'ε nulo lhaande -mɔ, 'tı-, nyibli a pεpe -mu', -u kuo Nyisva lwlı yı -wε, ε di nu lnu lhaande -mɔ.

10 Nyibli -mu', -u yıl 'lu -mɔ le -hie, -ε mɔ, Nyisva di 'u lnu yı 'ni 'sii -ni, 'ki 'u 'a dıçnu ye', -ε nulo, -tı -mu', tete -hlɛ, nɔ- u ni, nyibli a 'mu, Nyisva a -bati di lnu 'ni klo. 'Ε mɔ -tεε, Nyisva a win 'ε pı le: «Nyiblo 'bu 'ye ni ltuu 'u tete a pεpe -mu', u 'cri 'li Nyisvacrien 'kwli, 'a -ne ti, nyiblo a 'mu, Nyisva a -bati dile 'ni klo.»

11 -A yile ni, -ε mɔ, ε 'yı nyiblo ldv -kɔ, -bu 'sii 'u yı, 'ki 'u Nyisva ye', a tete a 'ultuule a -tı. -A yi de a 'mu ni, -ε nulo, kε- Nyisva a win pı, -ε mɔ: «Nyiblo -mu', -ε kuo Nyisva lwlı yı, nɔ- 'sii 'u yı, 'ki 'u Nyisva ye'. Nyiblo a 'mu, ε nɔ- di 'klo ni.»

12 Kεε, u 'cril ni, 'ki 'li Nyisvacrien 'kwli, -ε mɔ: «Nyiblo -mu', -ε ltui 'u tete 'u, ε nɔ- di 'klo ni.» De a 'mu, ε tue ne -a mu ni, -ε mɔ, tete a 'ultuule, kɔ Nyisva a lwlı a yıkuole 'hvεn-, u 'yı de -ni -do 'pa-.

13 'A -tı, Nyisva a -bati klo -a mu ni, -ε nulo, -a 'yı 'u tete 'u ltuu -ni -tεε. Kεε, -Yusu 'Klisv, nɔ- di, ε nyra 'u -aan -ta' bu, Nyisva a -bati 'ε klolo.

Dε a 'mv, ε no- kɔ 'kwli ε naa 'lɪ, 'ε wa -a -mv, -ε diŋe nu, Nyisva a -bati 'nɪ ɬha -a mv klo de. Kε- v nu la 'a 'cicru, 'kɪ 'lɪ Nyisvacriɛn 'kwli, -ε mɔ: «'Bu mɔ, 'bu 'ba nyiblo bv, 'kɪ 'lɪ tugbe yra, ε ɬhen 'nyre, -ε mɔ, nyiblo a 'mv, Nyisva a -bati kloŋɔ nɪ.»

¹⁴ Kε- -Yusu 'Klisv nu 'a nunuo, -ε diŋe nu, ɬhaandɛ -mv', Nyisva pu la lɛ, ε di la Abrahamu -mɔ nu, nyibli -mv', -v 'yɪ -Juukvɛ 'pa-, ε 'mv ɬnvɛv -mɔ nu -wɛ, de -mv', -Yusu 'Klisv -nu a -tɪ. Kε- -Yusu nu 'a nunuo -wɛ, -ε diŋe nu, -te -a kuo ɬne ɬwlv yɪ, Nyisva 'mv -a mv 'a -Hihiu, ε pu la lɛ, ε di la -a mv -nyi -nyi.

ɬHaandɛ -mv', Nyisva pu la 'lɪ, 'kɪ 'v Abrahamu -mɔ

¹⁵ 'Na 'driayinu -na, ɬbv puɬv 'yri a ɬtutuo a de yɪ. 'Bu mɔ, dakɔgble nɪ 'hvɛn, 'bv -wen, 'kɪ bv ɬtu 'yri, -ε -bɪ nyiblo ɬdv 'yɪ 'lɪɬɪ 'lɪ -wɛ, bv nyre 'yri a 'mv yɪ, mɔ, nyiblo ɬdv 'yɪ 'lɪɬɪ 'lɪ -wɛ, bv pu 'vɛv de 'lu.

¹⁶ Kε- nɪ -do ε ɬti 'mv, 'kɪ 'v Nyisva a 'yri -mv', ε ɬtu la, ε kɔ Abrahamu 'hvɛn- a -ta'. Ti -mv', -ε kɔ 'yri Nyisva ɬtui la 'yri a 'mv, ε kɔ Abrahamu 'hvɛn-, ε lee laɬa nɪ, -ε mɔ, ɬhaandɛ -mv', -kɔtɪ ε hla, ε di la ɬneɛ -mɔ 'nɪ nu, ε kɔ 'yonu a 'yonu 'hvɛn-. Kεε, seyi-seyi, Nyisvacriɛn 'nɪ -puɬv lɛ, -ε mɔ, ɬhaandɛ a 'mv, ε di nu laɬa Abrahamu -mɔ, kɔ 'a 'yonu a 'yonu 'hvɛn-. Kεε, ε wen 'nɪ, ε di nu laɬa 'a 'yonu a 'yu nɪ -do -mɔ. 'Yu a 'mv, ε no- mɔ -Yusu 'Klisv.

¹⁷ -Tɪ 'n -hvɛ ɬbv hla, ε no- mɔ: Nyisva ɬtu 'yri, ε kɔ Abrahamu 'hvɛn-, 'ε gba 'yri a (430) -hɔtruwɪ nɪ -hɛn ne 'yri a ɬwlv ɬtu 'v -pu, 'tɪ- 'ε

-ha 'lì tete, 'ε -nyide 'a dako, -v mo -Juukve*. De a 'mv, ε dehen 'nyre, -ε mo, 'yi -mv', Nyisva detu, ε ko Abrahamu 'hven-, ε ko dehaande -mv', ε pv la le, ε di laa -mo nu, tete 'yi 'lilì 'lì -we, bu nyrede yi.

18 'Bu mo, Nyisva 'bu yi wen nyibli dehaande -mo ni ni, -te v detui 'v tete a -ti, -ε -bi ε 'wi yi, ε 'yi -te ε pv la le, ε di la denu dehaande -mo nu a -ti, ε 'ni -nude wen denude -mo. Kee, Nyisva nu la Abrahamu dehaande -mo, -koti ε pv la 'lì denede ni. ε 'yi debi Abrahamu a 'mv bu detuu 'v tete 'v a -ti, ε 'yi laa dehaande -mo -nu.

De- ko -ti Nyisva 'ε -nyi -a mv 'a tete

19 -Te ε ni 'mv le, -bakle, nyiblo dedu di 'ni 'beti -ni: De- ko -ti Nyisva 'ε -nyi -Juukve* 'a tete 'lì? Nyisva -nyi -a mv 'a tete ni, -ε dide nu, -tebli -mv', -ε nyre yi, 'ki 'vde ye', -a 'mvde yi. ε -nyi -a mode ni, 'ki 'lì ti gbi 'kwli, ε 'mvde gba -gbagba, Abrahamu a 'yonu a 'yu -mv', Nyisva pv la le, ε di la dehaande a 'mv -mo nu, ε 'mv di. 'Yu a 'mv, ε no- mo -Yusu 'Klisu. -Te -Yusu -di 'ki, -ε -bi tete 'yi 'ki 'kli dedu -ko de. Nyisva -ha la 'lì tete, 'ε -nyi laa 'a lelenyu, lelenyu a 'mv, 'v -nyi laa -tonyibli. Ti -mv' -ko 'yri v yi la 'v denude -nyii -ni, -ε -bi 'ki Nyisva a winwlon-hanye* Moise ni la 'v Nyisva ko -tonyibli 'hven- a -gbati.

20 Kee, -te Nyisva yi la Abrahamu ni -lee -ni, -ε mo, ε di nu laa dehaande -mo, Nyisva a degbetu, no- hlee la 'lilì -mo. ε 'yi 'lì nyiblo dedu 'lì -naa -ni.

21 deBi de a 'mv, ε dehen 'nyre, -ε mo, Nyisva a 'lipude, ko tete 'hven-, v 'yi -pe? 'Uvn-, ε 'yi 'mv le -ni. 'Bu mo, Nyisva a tete -mv', ε -nyi -tonyibli,

'bu yi wen nyibli 'klo yrayru ni -nyi, -ε -bi ε -we
wen 'liŋi ni, 'ki bu 'sii wen 'v nyibli yi, 'ki 'v
Nyisua ye'. Κεε, ε 'yi tete ɖdu -ko, -bu nu de a
'mu.

²² Κεε, v 'cru 'li Nyisvacriεn 'kwli ni, -ε mɔ, 'ki
'klo -bu ki a nyibli a pεpe ni 'li de 'kuku a 'kli bu.
Κε- ε ni 'mu, -ε diŋe nu, ɖhaandε -mu', Nyisua pu
la le, ε di la nyibli -mɔ nu, ε 'muŋu nyibli -mu',
-v kuo -Yusu 'Klisu ɖwlu yi -mɔ nu. Ε ni ɖnuŋu
-mɔ, -ε nuŋo, v kuo -Yusu 'Klisu ɖwlu yi.

²³ Ti -hi la a ti 'yri, -te 'hru 'ye la 'v bu ni pe, 'ki
nyibli bu kuo la -Yusu 'Klisu ɖwlu yi, -Juukue a
tete nu laŋa ni, ɖa mɔ la ɖjiklapu, ɖa ɖtui la 'vŋu,
'ε gbaŋa -gbagba, Nyisua 'ε ya -a mu -Yusu 'Klisu
yi, 'ε tɔɔ ne -a mu 'hru -mu', -a di na, 'ti- -Yusu
'Klisu a 'mu, -a 'muŋu ɖwlu yi -kuo -ni.

²⁴ Tete a 'mu, ε 'wɪ la -aan naanyɔ yi, -ε kla 'yi,
'ε gbaŋa -gbagba, -Yusu 'Klisu 'ε -di. Κε- tete a
'mu, ε ni la 'mu, -ε diŋe nu, -te -Yusu 'Klisu -di,
Nyisua 'mu 'v -a mu yi 'sii -ni, 'ki 'v 'a dιɔnu ye',
-ε nuŋo, -a kuo -Yusu 'Klisu a 'mu ɖwlu yi.

²⁵ -Te ti ne -bu, 'hru pe 'v bu, 'ki -ba kuo -Yusu
'Klisu ɖwlu yi. Tete 'yi 'ki -aan naanyɔ 'pa-.

²⁶ 'Aan pεpe, a mɔ Nyisua a 'yonu ɖnɔ, -ε nuŋo,
a kuo -Yusu 'Klisu ɖwlu yi. Ε ɖhen 'nyre, -ε mɔ,
a kɔ -Yusu 'Klisu 'hvɛn-, a -muε ni.

²⁷ U pu 'a mu 'nie 'lu, -ε diŋe nu, a kɔ -Yusu
'Klisu 'hvɛn-, a 'mu -muε. -Te ti ne -bu, a gba
-Yusu 'Klisu a ɖwlu.

²⁸ -Mɔ -Juukueyu, ɖyi -Juukueyu 'pa-, 'ki 'v
Nyisua ye', 'yile'jijra ɖdu 'yi 'v -ni. ɖBι -mɔ
ɖkoyu, -v'-y- ɖyi ɖkoyu 'pa-, -mɔ nyibeyu gbe, -mɔ
nuqba, 'ki 'v Nyisua ye', 'yile'jijra 'yi 'v -ni. 'Aan

pερε, a kɔ -Yusu 'Kl̩su 'h̩en-, a -m̩ε n̩, 'a m̩ d̩e n̩ -do.

²⁹ -Te a m̩ -Yusu 'Kl̩su a nyibli, ε ɿhen 'nyre, -ε m̩, a m̩ Abrahamu a 'yonu a 'yonu ɿn̩c -wε. 'A -t̩, ɿhaandε a pερε -m̩', Ny̩sua pu la le, ε di la Abrahamu kɔ a 'yonu 'h̩en- -m̩ nu, ε di nu 'a m̩c -m̩ -wε.

4

Ti -bu 'yri, -a 'yi tete a ɿkoyo 'pa-, keε, -a m̩ Ny̩sua a 'yonu ɿn̩c

¹ 'Yu a 'bai di 'a kukɔ-tεbl̩ a pερε, ε pu la 'l̩i -nyi, ɿbu pu ɿn̩c 'a de yi. 'Yu a 'm̩, 'bu 'yεε n̩ kui, ε 'yi -t̩ ɿdu -kɔ, bu hla. 'Ye ɿbu ε di 'a 'bai a -tεbl̩ a pερε kɔ, keε ε 'w̩i -ɿkoyu yi.

² 'Bu 't̩iε m̩ 'yu, nyibli -b̩i, u n̩u- kɔ 'l̩i 'a de -m̩. U n̩u- kɔ 'l̩i 'a kukɔ-tεbl̩ a de -m̩ -wε, ε 'm̩ ɿn̩c gba -gbagba, ti -m̩', 'a 'bai wa 'nyre, ε 'm̩ 'v nyre.

³ Ke- -aan de n̩ 'm̩ -wε. -Te -a 'ye la -Yusu 'Kl̩su n̩ yi, -a 'w̩i la 'yonu yi, ɿa m̩ la 'kuo a ɿkoyo.

⁴ Keε, ti Ny̩sua wa 'nyre, -te ε nyre 'v, -ε -b̩i ε ya -a m̩ 'a 'Yu yi, 'k̩i 'nε- 'klo -bu k̩i. 'K̩i ε naa 'l̩i n̩ugba ɿdu 'h̩vi, 'yu a 'm̩ 'ε ɿt̩uu 'v -Juukvε* a tete 'v,

⁵ -ε diɿe nu, nyibli -m̩', -v m̩ tete a 'm̩ a ɿkoyo, ε 'm̩ ɿn̩u ɿgble, u 'm̩ Ny̩sua a 'yonu -hε.

⁶ De -bu, -ε -t̩iε ne -a m̩, -ε m̩, -a m̩ Ny̩sua a 'yonu ɿn̩c, ε no- m̩: Ny̩sua, no- ya -a m̩ 'a 'Yu a -Hihiu* -m̩' yi, -ε diɿe nu, ε 'm̩ 'l̩i -aan

𠁥wlı ki ni. -Hiiiu a 'mu, ε nɔ- 'yεε 'lı win, -ε pi
le: «Nyisua o, -mɔ mɔ 'na 'Baı.»

⁷ De a 'mu, ε 𠁥hen 'nyre, -ε mɔ, a 'yı 'ki 'kuo
a 𠁥koyo 'pa- de. Kεε, a mɔ Nyisua a 'yonu 𠁥nič.
-Te a mɔ 'a 'yonu, 'a -ti, 𠁥haan-tebli a pεpe -mu',
ε 𠁥tu bu, 'ki 'v 'a 'yonu -mɔ', ε di 'a mɔ𠁥ɔ 'nı -nyi.

*-Yusu a nyibli -mu', -v ni 'lı Galatıblıvba 'kwli,
v nu- 'yεε Pɔlv 'kla -wliye*

⁸ Ti -hi la a ti 'yri, -te a 'yε la Nyisua ni yi, 'a mu
-mu', -v 'yı -Juukvε* 'pa-, 'kuo -mu', -v 'yı Nyisua
'pa-, nu- kɔ 𠁥kode a ni la.

⁹ Kεε, -te ti ne -bu, a yi Nyisua ni, ε 𠁥hen 'nyre,
Nyisua, nɔ- yi 'a mu. De- nu 'ki𠁥ı, 'a 𠁥hiɛn 'ki
-mɔ de, 'a 𠁥tui 'v 'kuo 'v, -v 'yı 'klı 𠁥du -kɔ 'lı?
De- nu 'ki𠁥ı, 'a -hvε ba -he 'waa 𠁥koyo de 'lı,

¹⁰ 'a 𠁥tui 'v -Juukvε a tete -bı 'v, 'ki 'v -nyrovı
-bı a -ta', kɔ 𠁥hɔnpvı -bı 'hvεn-, kɔ 'yrv a ti, ε kɔ
'yrl -bı 'hvεn-?

¹¹ -Tebli a 'mu, a ni, ε mɔ 'na 'kla-wliye'yıya
gbagbu. 'N yı pie hvannu, 'ki -kvān -mu', 'n nuu
'lı 'a mu 'nyı, bu di dadu pa.

¹² 'Dıayınu -na, 'n nyεε ne 'a mu le, 'mɔ -bu, -ε
mɔ -Juukvεyu, ti -kɔ 'yri 'n ni la 'lı 'a mu 'nyı, 'a
mu -mu', -v 'yı -Juukvε 'pa-, -te a ni la 'mu, ke-
'n ni la 'mu. 'N 'yı la 'a mɔ𠁥ɔ -hva, 'ki ba 𠁥tuu
'v -Juukvε a tete 'v. 'A -ti, -te 'n ni 'mu, ke- ba ni
'mu -we. A 'ni 'hie 'lı𠁥ı 'lu -mɔ le, -ε mɔ, nyiblo
'bu yı 'v -Juukvε a tete ni 𠁥tui -ni, -ε -bı ε 'sii 'v
yı, 'ki 'v Nyisua ye'. A 'yı -hvān 'na 𠁥wlu 𠁥hlɔn
ni pi. 'A -ti, a 'ni 'pvu 'ki 'na 𠁥wlu 𠁥hlɔn de.

¹³ Bu bi 'lı 'a mu 'kwli, yı-hedidie, 'n di la 'lı 'a
mu -mɔ, 'n pi la 'a mu Nyisua a 𠁥haantitie, kεε,

'hui a hinhren klo la 'mu nı. 'A -tı, 'n 'yı la 'lı -we, lbu gba la 'na 'dagba 'lu -mo.

14 'E mo tee, ti a 'mu 'yıri, 'na 'hui a hinhren a -tı, a yı 'ye la lhiuen dıakı, 'na 'hui a 'mu a -tı, a 'yı la 'mu -yraa -nı, ε mo, a 'yı la 'mu le -bla. Kee, a 'ble la 'mu kua -tee, lwı yı Nyisua a lelenyoc, ko -Yusu 'Klisu yı -we,

15 Ti a 'mu 'yıri, a ko la plo a bleele. De- nu 'kı -lı, -te ti ne -bu, 'a 'yı 'kı plo a bleeledu a 'mu -ko de 'lı? 'Na lwlu 'ye -lı, -ε mo, 'bu -we la 'lı, ba -ha la 'lı 'aan 'yii le, -ε di -lıe nu, a 'mu la 'mo -nyi, a di la -lıa 'nı nu.

16 lBı -te ti ne -bu, lbu yı 'a mu -tı a -tee nı -lee -nı, ε no -ko -tı, 'a dee 'mu 'aan yraanyoc?

17 ε ko nyibli -huochıu, 'u ne hı -mo le, 'tı- 'u -he Nyisua a lhaantitie -ta' le. Nyiblidu a 'mu, u nu -yı 'lı 'a mu -mo -hlee -nı, -ε di -lıe nu, a 'mu lnu lwien le kue. Kee, 'waa 'lule-hihie 'yı -tee -nu. U -hu -lıe nı, ba pu 'mu ke yı, -ε di -lıe nu, a 'mu lnu lwien le kue.

18 ε no -u le, 'kı ba pu nyibli -bı nua yı bu, kee, lhaannyibli, nu -ba pu nua yı bu. Ke- bu nı 'mu, 'a -ne ti, mo 'ye lbıu lbu nı 'u 'a mu 'hui, 'ye lbıu lbu 'yı 'u 'a mu 'hui -nı.

19 'Na 'yonu -na, 'aan -tı, 'n yı 'ye lhiuen de, lwı yı nu gba, -ε mi lgbla mo. 'N 'tıe di lhiuenendu a 'mu 'ye, ε 'mu lu gba -gbagba, a 'mu -Yusu a -tee a -nagbopu* mo.

20 'N -hu -wen -lıe nı dıakı, lbu nı wen 'lı 'a mu -mo, -ε di -lıe nu, 'mu wen 'lı 'a mu -mo -hlee -nı, win 'n di pu, ε 'mu 'aan lwı le -hren, -ε nu -lıo, -te 'n hıco ne 'a mu -mo le, -tı -bu, 'n di hla, 'n 'yı -yı.

Nugbi ni 'hvən, Sara kɔ Hagalı a -ti

21 'A mu -mu', -u -hvεɛɛ, -bu ɛtuu 'u -Juukue* a tete 'u, ɛbu 'bəti 'a mu: ɛBı -ti -mu', tete a 'mu, ε hɛ, a yruiɛe' le ni?

22 ɛBu -hıhıa 'a mu kle. U 'criɛlı ni, 'kı 'lı Nyisvaciɛn 'kwli, -e mo, Abrahamu kɔ la 'yonu nyıbepu ni 'hvən. ε kɔ Hagalı 'hvən-, u kɔ la 'yu, ε kɔ Sara 'hvən-, 'u kɔ 'yu -bı. Hagalı a 'mu, ε mo ɛkoyu ɛnıc la. Sara -mo -bı, ε 'yı la ɛkoyu 'pa-.

23 Nv̄gba -mu', -e mo la ɛkoyu, ε kɔ la 'yu, -e nuɛo, Abrahamu, no- -hvε laɛa. ε 'wı yı, -tonyiblo, no- -hvε laɛa, ε 'yı Nyisvua 'pa-, ε 'nı -hva laɛa. Kεε, nv̄gba -bı -mu', -e 'yı la ɛkoyu 'pa-, ε kɔ la 'yu, -kɔtı ε ni la ke', Nyisvua 'e lee la Abrahamu, -e mo, ε di kɔ la 'yu.

24 De a 'mu, -e mu la 'lu -mo, ε tuɛ ne -a mu de. De a 'mu, ε no- mo: Nugbi ni 'hvən -mu', -u mo Hagalı kɔ Sara 'hvən-, u ɛhen 'nyre 'yrıgble ni 'hvən, Nyisvua ɛtu, ε kɔ -tonyibli 'hvən-. Hagalı -mu', -e mo ɛkoyu, ε ɛhen 'nyre 'yri -mu', Nyisvua ɛtu, ε kɔ -Juukue 'hvən-, ti -mu' -kɔ 'yri ε yı la Moise tete -nyi, 'kı 'lı dv̄gba -mu', u dees Sinai 'lu. Tete a 'mu, ε ni -a mu ɛkoyo -mo', ɛwı yı -te Hagalı a 'yonu nu la, 'u mo la ɛkoyo.

25 Hagalınyre ɛhen 'nyre Sinai, 'kı 'lı Arabukuewin 'kwli. Hagalı a 'mu, ε ɛhen 'nyre kike a Jrusredıɔ -wɛ, -e nuɛo, -Juukue -mu', -u 'ti 'lı 'dıc a 'mu 'kwli, u mo tete a ɛkoyo ɛnıc, -kɔtı u 'nı -hvaɛa lı, bu kuo -Yusu 'Klisu ɛwlı yı.

26 Kεε, nv̄gba -bı -mu', -e mo Sara, -e 'yı ɛkoyu 'pa-, ε no- mo -aan ne 'dii. Nv̄gba a 'mu, ε ɛhen 'nyre Jrusredıɔ yrayı -mu', -e ni 'lı yakɔ 'kwli. 'Dıc a 'mu, ε 'yı ɛkodıɔ 'pa-. ε no- mo -aan 'dıc.

(De ε Οhen 'nyre de, ε no- mo 'yri yrayri -mu', Nyisua Οtu, ε kɔ nyibli 'huen-.)

27 Nugba a 'mu, ε no- kɔ -ti u 'cri la 'lι Nyisvacrien 'kwli, -ε mo:
 «-Mo nugba -mu', -ε 'yι 'yukode 'pa-, nu dɔdu.
 -Mo -mu', Οgbugblakwli 'yι -huan nι ni,
 'yaa 'lι win, -bu nu dɔdu,
 -ε nuΟo, nugba -mu', 'a nyibiu hie 'u bu,
 'a 'yonu di 'nι -hu,
 u 'mu 'u nugba -mu' 'u -hi,
 -ε nι 'u 'a nyibiu 'hui.»

28 'Na 'diayinu -na, a 'yι 'kι tete a Οkoyo 'pa-, a mo ke Nyisua a -tεe a 'yonu Οniɔ, -kɔtι Nyisua pu la 'lι Οlι nι, -ε mo, a di mo la 'a seyi a 'yonu, Οwi yι -te ε nu la Abrahamu a leele, -ε mo, 'a nugba Sara di kɔ la 'yu, -ε kɔ 'nyre mo Yisaki.

29 Ti nι -do a 'mu 'yri, 'yu -mu', Hagalι kɔ la, 'kι 'lι -tonyibli a 'klι 'kwli, 'yu a 'mu, ε Οtui la 'a 'bi Yisaki -mu' Οhiuen, -ε mo Sara a -ne 'yu, ε kɔ la, 'kι 'lι Nyisua a -Hihiu* a 'klι 'kwli. Ti -bu 'yri, kε-nι -do, ε 'tιε nι 'mu.

30 Kεε, u 'cri laΟa nι, 'kι 'lι Nyisvacrien 'kwli, -ε mo: «Bla nugba -mu' le, -ε mo Οkoyu, ε kɔ 'a 'yu 'huen-, -kɔtι Οkoyu a 'mu a 'yu 'yι yι -bleε -nι, 'kι bu kɔc ne 'a 'baι a kυkɔ-teblι win kι.» Kεε, nugba -mu', -ε 'yι Οkoyu 'pa-, ε no- kɔ 'yu -bleε yι, -bu kɔc ne 'a 'baι a kυkɔ-teblι win kι.

31 'A -ti, 'diayinu -na, a 'yι nugba -mu', -ε mo Οkoyu a 'yonu 'pa-, kεε, nugba -mu', -ε 'yι Οkoyu 'pa-, ε no- kɔ 'yonu a pa 'mu. Ε Οhen 'nyre, -ε mo, -a 'yι ke 'kι tete a Οkoyo 'pa-, kεε, -Yusu 'Klisu, no- Οgble -a mu, 'ε -ha 'lι -a mu tete a 'klι bu.

5

E 'yi yi -blee -ni, -Yusu a nyibli bu mɔ tete a ɔkoyo

¹ -Yusu 'Klisu ɔgbles -a mu ni, 'ki 'li -Juukue* a tete a 'klı bu, -ɛ diɔe nu, -a 'ni ɔha 'ki tete a 'mu, 'a ɔkode nu de. A -ti o, ba ɔtu 'aan diɔnu 'yie. A 'ni 'wεen 'ki de, 'ki nyiblo ɔdu bu nu 'a mu tete a ɔkoyo -mɔ' de.

² 'Mɔ Polu, 'n yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'bu mɔ, 'ba yiɔl 'lu -mɔ le -hie, -ɛ mɔ, -te a yi yre 'be, ko -te a ɔtui 'v -Juukue a tete 'v a -ti, 'a 'sii 'v yi, 'ki 'v Nyisua ye', -ɛ -bi -Yusu 'Klisu 'yi 'liɔl 'li -we, bu wa 'a mu.

³ 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni de, nyiblo 'bu ni 'v, 'bu 'be yi, -ɛ diɔe nu, ε 'mu 'v yi 'sii -ni, 'ki 'v Nyisua ye' a -ti, -ɛ -bi nyiblo a 'mu, ε blees yi, bu ɔtuu 'v -Juukue a tete a pεre 'v -tεe.

⁴ 'A mu -mu', -v yiɔl 'lu -mɔ le -hie, -ɛ mɔ, Nyisua di 'v 'a mu yi 'ni 'sii -ni, 'ki 'v 'a diɔnu ye', -te a ɔtui 'v -Juukue a tete 'v a -ti, a ko -Yusu 'Klisu 'hvεn-, a 'yi 'ki -muε, 'ti-, a plee 'li Nyisua ke. 'A -ti, ε 'yi 'ki 'liɔl 'li -we, bu nu 'ki 'a mu ɔhaande -mɔ', 'ki 'li daduke 'kwli.

⁵ -A mu -mɔ -bi, -a yiɔe ni, ɔa yiɔl -ple, -ɛ mɔ, Nyisua di 'v -a mu yi 'ni 'sii -ni, 'ki 'v 'a diɔnu ye', -kɔtì -a kuo -Yusu 'Klisu ɔwlı yi. ε no- mɔ de, -a yi -ple, 'ki 'li Nyisua a -Hihiu* a 'klı 'kwli.

⁶ Nyiblo 'bu ni 'v, ε ko -Yusu 'Klisu 'hvεn- 'bu -muε, nyiblo a 'mu, ε 'be yi, ε 'yi yi 'be, de a 'mu, ε 'ni -daɔla li ɔdedede. De -mɔ de gbagbu, ε no- mɔ -ba -nyi -aan ɔwlı -Yusu. 'Bu mɔ, ɔba -nyiɔe -aan ɔwlı, ε no- di -a mu 'klı -nyi, 'ki -ba -nuε ne -aan 'bio -tonyibli.

7 -Te a **tu la** -Yusu a **wlu** a **yikuole** -wlu, a mi la ye' -teε. Nyɔ- nu 'kιlι, 'a 'kee 'v -tι a -teε a 'vtuule 'lι?

8 Nyisua -mu', -ε da 'a mu, 'kι ba mo 'a nyibli, ε 'yι 'a mu -lee -ni, 'kι ba nu nina le.

9 -A 'blikue wen 'ni: «-Wleye ni -do, no- nie, -wloyo a perepe 'v puε.»*

10 -Te -aan perepe -a ko Kukonyo -Yusu 'Klisu 'huεn-, -a -muε, 'n yru ti le, -ε mo, -te 'na 'lulε-hihie ni 'mu, ke- 'aan -ne di 'mu ni -we, a 'mu 'v **haan'hru wlɔn** bi de. 'N yie ni -we, -ε mo, nyiblo -mu', -ε keε ne 'a mu, 'ye **biu** ε 'ni 'mɔɔ 'lι nyiblo **du**, Nyisua a -bati die 'ni klo.

11 'Na 'diayinu -na, ε ko nyibli -bi, 'v pi le, -ε mo, 'mɔ -hlεe, 'kι nyibli bleε yι bu 'be yre, -ε die nu, Nyisua 'muv **nu** yι 'sii -ni, 'kι 'v 'a diɔnu ye'. Keε, ba yie, -ε mo, 'ni nu wen 'a hihla le, -Juukue 'yι wen 'lιlι 'lι -we, bu **tu** wen 'mu **hiuεn**, ε ko, v 'yι wen 'lιlι 'lι -we, bu hia wen Nyisua a win -mu', 'n hlε kι, -ε mo, -Yusu 'Klisu 'kvu 'v tugbe 'yie, -aan de 'kuku a -ti.

12 Nyibli -mu', -v keε ne 'a mu, -v yι 'a mu -lee -ni, -ε mo, ba 'be yre, 'n -huεe ni, 'kι 'waa 'mumu, bu -ha wen 'waa diɔnu butɔ.

*A 'ni 'kvε 'lι 'aan diɔnu a 'lulε-hihie **wien** le, keε, ba -ha Nyisua a -Hihiu* me le, bu naa ne 'a mu*

13 'Na 'diayinu -na, 'a mu -mo -bi, Nyisua da 'a mu ni, -ε die nu, a 'ni **ha** 'kι tete a **koyo** -he de. Keε, -te ε **gble** 'a mu, 'a -ti, a 'ni 'puu 'lι le, -ε mo, 'hru pe 'kι 'v bu, 'kι ba nu -teblι -huin a

* **5:9 5.9 -v'u-**, 'Flo a 'yaadε 'cumε gbe, ε no- 'yeε 'flokuo a perepe.

pερε, 'aan ɿwlı -hve. Κεε, ba nvnvε -nı, ε kɔ, ba -hihiε -nı.

¹⁴ 'Kı 'lı tete a pερε 'nyı, de -mɔ tetebv gbagbv, ε nɔ- mɔ: «Nvε -na 'bı -tonyiblo, ɿwlı yı -te -nu -na dıcnv a nvεlε.»

¹⁵ Κεε, 'bv mɔ, 'aan 'klɔ 'bv 'wıɿ 'wan bv a mamvı a 'klɔ yı, -v yı le -mimle -nı, kɔ, -v 'lile -tεblı 'yri le, ba ɿtu 'aan dıcnv 'yie, -ε diɿe nu, a 'nı ɿha ble -wε.

¹⁶ -Tı 'n hle, ε nɔ- -bv: Ba -ha Nyısva a -Hihiu mε le, bv naa ne 'a mv. 'Bv mɔ, 'ba yıɿ le nı ni, a 'yı 'lıɿ 'lı -wε, ba nu -tεblı -hvın -mv', 'aan ɿwlı -hve.

¹⁷ -Tεblı -hvın -mv', -tonyibli a ɿwlı -hve, ε kɔ Nyısva a -Hihiu a -hvıhva-tεblı 'hvεn-, ε 'yı -pe. -Tεblı -mv', Nyısva a -Hihiu -hve -ba nu, ε kɔ -tεblı -mv', -aan ɿgbetv, -a -hve -ba nu, ε 'yı -pe -wε. ε nɔ- nuɿo, de -mv', a -hve ba nu, 'a 'yı 'lı 'a nunuo 'lı -wε.

¹⁸ 'Bv pa Nyısva a -Hihiu, 'bv yı 'a mv nı -neε -nı, -ε -bı a 'yı 'kı 'lı tete a 'klı bv -nı de.

¹⁹ -Tεblı -hvın -mv', -tonyibli a ɿwlı -hve bv nu, -a yıɿe nı. -Tεblı a 'mv, ε nɔ- mɔ -wlawlı, 'lawlu kɔ 'a -ne -tvıde ɿdv,

²⁰ nyibli a 'mv 'v kwłe -ci, kɔ, 'v ni -wıde, 'v yıyraa -nı, 'v kla hle'ple-tı, 'v ɿtutui ca -mɔ le, 'v nvε yrıvıdε, 'a nyɔ a dıcnv a -tı nı -do, ε nɔ- v yı 'lu -mɔ le -hie, v nvε bv 'be ɿtıc le,

²¹ de v 'yı -kɔ, ε nɔ- v -hve, 'v yı 'waa dıcnv nɔ wlɔn -hie -nı, kɔ, 'v yı 'waa dıcnv dii-tεblı wlɔn -hie -nı, 'v ni yınyre-tεblı -bı, -ε kɔ 'a 'bio 'hvεn-, -ε 'wvıwı yı. 'N -gbεε la 'a mv nı, 'tı- 'nı nıneɿε kı de, -ε mɔ, nyibli -mv', -v ni -tεblıdu a 'mv, v 'yı

'lūl 'lī -we bu pa 'lī Nyisua a 'klō yrayeru 'kwli.

²² Kεε, -tebli -mu', -ε -hvən 'lī Nyisua a -Hihiu -mə, ε 'wūlī tugbe a 'kui yī. Ε ɬhen 'nyre, Nyisua a -Hihiu 'bu yī -tonyibli nī -nεε -nī, -ε -bī nyibli a 'mu, υ nuñue nī, 'υ ni dōdu, 'υ kō kibuwæenle, 'υ kō ɬwlū a 'lūla, kō, 'υ kō ɬwlū 'yɔpɔ, 'υ ni ɬhaan-tebli, 'υ mō ɬhaannyibli,

²³ 'υ ɬtūe 'lī 'waa dīcnu nī, 'υ yī 'waa dīcnu a naale. Nyibli 'bu yī -teblidu a 'mu nī ni, Nyisua a tete 'nī -pvū le, -ε mō, υ 'nī 'nuo 'lūl.

²⁴ Nyibli -mu', -υ mō -Yusu 'Klisu a nyibli, υ hie 'υ -tebli -hvūn a pεpε -mu', 'waa ɬwlī -hvən bu. Ε 'wī yī, -te υ 'ye nī kōc wen 'υ -tebli -hvūn a 'mu tugbe 'yie.

²⁵ Nyisua a -Hihiu, nō- yī -a mu 'klō yrayeru -nyi. -Te ε nī 'mu le, ε nu -tεε, 'kī bu naa ne -a mu.

²⁶ -A 'nī 'yaa 'lī -aan dīcnu 'lī de, -a 'nī 'nuo 'lūl, -aan 'bio 'nī 'bie 'lī yrū' le, ε kō, -a 'nī 'tutuo 'lī ca -mō.

6

-Ba -hihεε -nī

¹ 'Dīayinu -na, 'bu mō, ba 'ye nyiblo, 'bu yī de 'kuku nī ni, 'a mu -mu', Nyisua a -Hihiu* nεε -nī, ba -hεε ɬne, -ε diɬe nu, ε 'mu 'υ ɬhaan'hru wlōn bi de. Kεε, ba nuɬo, 'kī 'lī ɬwlū 'yɔpɔ 'kwli, ε kō, ba ɬtu 'aan dīcnu 'yie, -ε diɬe nu, a 'nī ɬha de 'kuku nu -we.

² Ba -hihεε -nī, 'kī 'lī 'aan 'kla-wliye'yīya 'kwli. 'Bu mō, 'ba yīlī le nī ni, -ε -bī a ɬtui 'υ -Yusu 'Klisu a tete nī.

3 Nyiblo -bu, -ε 'yɪ nyiblo ɿdu 'pa, 'tɪ- -ε yɪɿ 'ye, -ε mɔ, ε 'yɪ yɪ'wunyc -kɔ, 'kɪ 'lɪ 'a dɪcnu a 'lɪ'yaalɛ 'kwli, ε kɛɛ nɛ 'a dɪcnu ni.

4 'A -ne nyiblo 'bu ni 'v, 'bu 'jɪjra 'a dɪcnu a nunuklɔ. 'Bv 'yeɿe, -ε mɔ, ε nɔ yɪ, -ε -bi 'a dɪcnu a nunuklɔ di nuu ɿne dɔdu. ε 'yɪ 'lɪɿ 'lɪ -we, bu nu 'kɪ dɔdu, -te ε -hi 'v 'a 'bi 'v a -ti.

5 'A -ne nyiblo 'bu 'nɪ 'v, -kvan -mu', Nyisua -nyiɿe, -te ε ni 'a nunuo, 'a ɿgbetv, ε nɔ- di 'a -ti Nyisua kle -hihiā -ni.

6 Nyiblo -mu', -ε tve -Yusu a nyibli, ε nɔc 'v le, 'kɪ nyibli -mu', ε tve -ni, bu -ha 'lɪ 'waa kʊkɔ-tebli -mu', v -kɔ, bu -nyi ɿne 'a 'kibia.

7 A 'nɪ 'kaa 'lɪ 'aan dɪcnu. Nyɔ 'nɪ 'caaɿa li Nyisua. De -tonyiblo 'duε, ε nɔ- ε yɪ 'ce.

8 ε ɿhɛn 'nyre, 'bu mɔ, -tonyiblo 'bu yɪ Nyisua ɿwlv yɪ -kuo -ni, 'bu yɪ -tebli -mu' ni ni, 'a ɿwlv -hvɛ, ε kɔ bu hlɔc Nyisua -mɔ le, -te 'kłɔ te yɪ bu. Kɛɛ, 'bu mɔ, -tebli -mu', Nyisua a -Hihiu -hvɛ, 'bu yɪɿ ni ni, -ε -bi Nyisua a -Hihiu a 'mu, ε di -nyiɿe 'kłɔ yrayrv, -ε 'ye ni -we 'lɪ.

9 'A -ti, -a 'nɪ 'saa 'lɪ, 'kɪ -ba nu ɿhaande 'a -ne ti, -kɔti ɿba 'yɪ -sa, ε di kɔ -nyrɔwɔ, -ε kɔ 'kwli de -bu, -a 'dɔ, -a 'muɿv 'ce.

10 'A -ti, -te -a 'tɪɛ kɔ ti, -ba nu nyibli a pɛpɛ ɿhaande -mɔ, kɛɛ, sɛyɪ-sɛyɪ, nyibli -mu', -v kuo -Yusu ɿwlv yɪ, v nu- -ba nu ɿhaande -mɔ.

-Yusu a 'kʊkvʊ, ε nɔ- kɔ -pli Pɔlv pi

11 Ba 'ye 'makibvɪ gbagbɪ -bu, 'n ni, 'na ɿgbetv, 'nɪ yɪ 'a mu -mɔ 'crv -ni.

12 Nyibli -mu', -v -hvɛ -bu nɔc 'lɪ nyibli a pɛpɛ 'yɪ kle, v nu- ni 'v 'a mu ke', -v yɪ 'a mu -lee -ni,

-ε мɔ, ba 'be yre. Nyiblidu a 'mu, u 'ni -hvaʃa
lɪ bu hlaʃa, -ε мɔ, nyiblo 'bu ʃtuu 'v -Juukvɛ*
a tete 'v, Nyisva 'yi 'lɪʃi 'lɪ -we, bu waʃa, keeɛ,
nyiblo 'bu kuo -Yusu 'Klisu -mu' ʃwlu yi, -ε 'kvu
'v tugbe 'yie, -aan de 'kuku a -ti, nyiblo a 'mu, ε
no- Nyisva di wa. 'Bu mɔ, 'bu yi wen -ti a 'mu ni
hlɛ, -Juukvɛ kɔ bu ʃtu wenʃɛ ʃhiuen. Ε no- kɔ
hvannu u yi pie. Ε no- nuʃo, nyibli a 'mu 'v yi 'a
mu -lee -ni, -ε мɔ, ba 'be yre, a 'mu 'v -Juukvɛ a
tete -bi 'v ʃtuu -ni -we.

13 Ε мɔ, nyibli -mu', -u 'be yre, u 'ni ʃtuuʃo 'v
-Juukvɛ a tete a 'mu a pere 'v. U -hvɛʃe ni, 'kɪ ba
'be yre, -ε diʃe nu, u 'mu 'waa dionu a -pli pu, u
'muʃu hla, -ε мɔ, -ti -mu', u -hla, a 'bleʃe kva.

14 'Mɔ -bi, de -bu, -kötɪ 'ni pi -pli, ε no- мɔ,
'kvkuu -mu', -aan Kukčenyč -Yusu 'Klisu 'kv, 'kɪ 'v
tugbe 'yie. Bu 'kvu 'v tugbe 'yie, ε nuʃo ni, 'klɔ
-bu a -tebli a pere, 'ε 'ye ni da ʃdedede, 'kɪ 'lɪ 'mu
'yi. Ε 'wi yi, -tebli a 'mu, u kɔc 'vʃu tugbe 'yie, ε
kɔ -Yusu 'Klisu 'hvɛn-. 'Na 'mumu a 'mu -bu, 'n
'wiʃi nyiblodu -mu' yi, -ε 'kvu 'v tugbe a 'mu 'yie,
'ti -ε hie 'v 'klɔ -bu a -tebli bu.

15 'Bu mɔ, nyiblo 'bu 'be yi, -u 'v - 'bu 'yi yi 'be,
ε 'ni -daʃa ʃdedede. De -mɔ de gbagbu, ε no- мɔ
Nyisva bu nuʃo, -ba -he nyibli yrayri.

16 Nyibli a pere -mu', -u ne 'hru yrayru a 'mu,
-kötɪ 'n hla wen, u kɔ nyibli -mu', -u mɔ Nyisva a
seyi a dako 'hvɛn-, u nu- Nyisva yi 'a kubuwɛɛnɛ
-nyi, kɔ, u nu- kɔ nyai ε yi yru.

17 Kuɛ 'kɪ mɔ -nyrɔwɔ -bu 'yie bu, nyiblo ʃdu
'ni 'yaa 'kɪ 'mu 'kla -wliye, -kötɪ 'pu -bu, -u ni 'mu
'hvi le, ε no- tuɛ ʃne nyibli yi, -ε мɔ, 'mɔ -Yusu
'Klisu a nyiblo ʃnič.

18 'Na 'diayinu -na, -aan Kukonye -Yusu 'Klisu
bu nu 'a mu ɿhaande -mə. Ke- bu ni 'mu.

Krumen, Plapo

Krumen, Plapo: Nyisua a ɬhaanttie New Testament

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Plapo Krumen

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files
dated 8 May 2025

12483b24-15d6-5b11-9f45-7a44a4ee6792